

ORGANIZACJE POLITYCZNE, SPOŁECZNE I NAUKOWE

1. DZIAŁALNOŚĆ PODSTAWOWEJ ORGANIZACJI PARTYJNEJ PZPR W LATACH 1950—1962

Jerzy Jarowiecki

Początki działalności Podstawowej Organizacji Partyjnej w Wyższej Szkole Pedagogicznej sięgają końca r. 1950. Jej pierwsze zebranie organizacyjne odbyło się 16 grudnia w obecności przedstawiciela Komitetu Dzielnicowego PZPR Kraków-Zwierzyniec (tow. Krzyszkowski); uczestniczyło w nim czterech członków PZPR: prof. dr Z. Mysłakowski, mgr Z. Słomiński i studenci: J. Górka oraz Z. Wysocki. Pierwsze zebranie POP dokonało wyboru sekretarza (został nim J. Górka) oraz ustaliło główne kierunki działalności, a mianowicie:

- a) w zakresie pracy wewnątrzpartyjnej: rozbudowa szeregów PZPR oraz zorganizowanie szkolenia partyjnego dla szerszego aktywu młodzieżowego;
- b) w pracy z młodzieżą: nawiązanie ścisłego kontaktu z kołami i Zarządem Uczelnianym Związku Młodzieży Polskiej dla pogłębienia pracy ideowej i politycznej oraz współdziałanie z Zrzeszeniem Studentów Polskich;
- c) w kontaktach z władzami Uczelni: uzyskanie wpływu na kierunki wychowania studentów i rozwoju Uczelni.

W działalności organizacji partyjnej na przestrzeni lat 1950—1962 można wyodrębnić trzy charakterystyczne okresy: pierwszy od momentu powstania do r. 1954, tj. do II Zjazdu Partii, drugi — od r. 1954 do października 1956 r. i trzeci — od przemian październikowych aż do 1962 r.

Pierwsze lata pracy Podstawowej Organizacji Partyjnej cechowała duża prężność organizacyjna i polityczna, mimo iż przyszło jej działać początkowo w dość trudnych warunkach. W Uczelni bowiem ścierały się ostro koncepcje w zakresie kształcenia współczesnego nauczyciela, zaangażowanego w socjalistyczne przemiany w kraju, toczyła się walka o poglądy ideowe młodzieży; grono nauczające, niejednokrotnie o tradycyjnych poglądach, nie zawsze skłonne było akceptować prowadzenie wśród studentów procesu wychowawczego, który miałyby doprowadzić do ukształtowania ich laickiego światopoglądu. Ożywiona działalność organizacyjna i polityczna POP w oparciu o szeroki krąg aktywu studenckiego doprowadziła w niedługim czasie do przejścia przez organizację partyjną kierowniczej roli w życiu Uczelni. W codziennej, trudnej i skomplikowanej pracy wyrabiał się autorytet POP i rósł jej wpływ wśród grona nauczającego. Po kilku miesiącach działania POP i jej egzekutywa przy współudziale grona nauczającego potrafiła doprowadzić do uporządkowania sprawy kierownictwa Uczelni, zarówno naukowego, jak i administracyjnego, do zmiany stosunku pracowników naukowych do młodzieży studiującej, do właściwego rozdziału środków pomocy państwowej wśród studentów.

W poczynaniach tych organizacji partyjnej i jej kierownictwu nie udało się ustrzec pewnych błędów, wynikających — jak to określano w materiałach sprawozdawczych za r. akad. 1950/51 — „z fałszywych opinii młodzieży w stosunku do profesorów Uczelni, na których oparł się rektorat”. Błędy te ciążyły nieco na polityce kadrowej w WSP. Podstawowa Organizacja Partyjna potrafiła jednak szybko uporać się z niedociągnięciami ze strony mało wyrobionego politycznie aktywu młodzieżowego, znajdującego się w partii. Nieliczne wypadki apodyktycznego stanowiska grupy młodych działaczy zostały poddane surowemu osądowi konferencji sprawozdawczo-wyborczej POP, na której kierownictwo organizacji samokrytycznie ustosunkowało się do błędnych poczynąń. W referacie sprawozdawczym za okres pracy w latach 1951—1952 czytamy:

„POP w tym czasie przeszła od roboty politycznej, od spraw „produkcji” na pracę wyłącznie administracyjną. Wewnątrz POP zaczęły się przejawiać różne tarcia osobiste. Odbiło się to wyraźnie na pracy organizacji młodzieżowych. Organizacje poniechały pracy szerokim aktywem, nie wykorzystywały doświadczeń. Oderwanie od ogółu młodzieży spowodowało, że nie reagowano na wrogą działalność”.

W pracy wewnątrzpartyjnej w latach 1950—1954 uwagę skoncentrowano przede wszystkim na kształtowaniu właściwie rozumianej postawy partyjnej, ideowej i politycznej. Osiągano to poprzez różne formy szkolenia (odczyty, dyskusje, zespoły seminaryjne), poprzez przydział i kontrolę wykonania poleceń partyjnych. Zebrania POP cechowała poważna troska o postawę etyczną i moralną członków i kandydatów PZPR, duża odpowiedzialność za ich postępowanie, pracę i studia. W tej szeroko rozwiniętej pracy wychowawczej, bardzo często obejmującej i aktywność organizacji studenckich, niepoślednie miejsce zajmowała krytyka i samokrytyka.

Wiele uwagi poświęcono rozbudowie szeregów partyjnych. Wspomniano wcześniej, iż pierwsze zebranie organizacyjne POP odbyło się 16 grudnia 1950 r., a już 19 dnia tegoż miesiąca nowo powstała POP przyjęła pierwszego kandydata (K. Czech). Kilkanaście dni później, w styczniu 1951 r., przyjęto następnych, którzy rekrutowali się z grona działaczy Związku Młodzieży Polskiej. Byli to: H. Jankowski, M. Karpiesiuk, J. Potapska i R. Stępień. W lutym 1952 r. POP w swych szeregach skupiała 8 pracowników nauki, 3 z administracji i 20 studentów. Surowe kryteria i duże wymagania stawiane kandydatom nie stanowiły przeszkód dla starających się o przyjęcie, ale organizacja partyjna dokonywała wnikliwej selekcji zgłaszających się. W archiwum partyjnym zachowało się wiele nazwisk i podań ubiegających się o przyjęcie w poczet kandydatów PZPR, których POP załatwiła odmownie. Lata następne przyniosły dalszą rozbudowę szeregów PZPR: na początku r. 1954 POP liczyła 105 członków i kandydatów.

W pracy polityczno-propagandowej POP znachodziły odzwiek zarówno wydarzenia na arenie międzynarodowej, jak również wydarzenia w kraju, główną jednak uwagę skupiano na problemach w międzynarodowym ruchu robotniczym i w partii. Centralnymi kwestiami, które stanowiły przedmiot zainteresowań uczelnianej organizacji PZPR, były Plebiscyt Pokoju (akcja zbierania podpisów pod apelem pokoju), XIX Zjazd KPZR, ze spraw krajowych VI i IX Plenum KC PZPR oraz przygotowania do II Zjazdu PZPR.

Działalność wychowawcza wśród młodzieży studenckiej, prowadzona przez POP PZPR, objęła obok sprawy kształtowania świadomości politycznej studentów i ich światopoglądu problemy studiów, ich wyników i terminowości ich ukończenia. Zadania stawiane przez Komitet Centralny w sprawie dostarczenia kadr z wyższym wykształceniem dla gospodarki narodowej spotkały się z żywym oddźwiękiem w krakowskiej WSP. Z inicjatywy POP w Uczelni na przestrzeni lat 1951—1954 organizowane były narady produkcyjne studentów i pracowników naukowych,

otwarte zebrania partyjne, zebrania zetempowskie, na których analizowano wyniki osiągane przez młodzież w studiach oraz podejmowano uchwały o środkach mogących zabezpieczyć prawidłowy przebieg procesu dydaktycznego w Uczelni. Poddawano skrupulatnej analizie przyczyny niezaliczania przez studentów sesji w terminie czy też opóźnień w ukończeniu studiów. Wspólny wysiłek grona nauczającego i Podstawowej Organizacji Partyjnej dawał pozytywne rezultaty: z roku na rok zmniejszała się ilość ocen niedostatecznych, a zwiększała ilość zdanych egzaminów z wynikiem pozytywnym, w określonym terminie. Przykładowo wspomnieć można, iż w sesji letniej r. akad. 1951/52 na 5 075 egzaminów zdano w terminie 73⁰/₀, z czego z wynikiem bardzo dobrym — 53⁰/₀, z dobrym — 38,4⁰/₀, pozostałe — z wynikiem dostatecznym. Był to niewątpliwie jeden z najlepszych wyników wśród krakowskich uczelni, a także i w kraju.

Jednym z istotnych problemów, któremu organizacja partyjna musiała poświęcić sporo uwagi, była sprawa działalności organizacji studenckich, stosunków zależności i współdziałania Związku Młodzieży Polskiej i Zrzeszenia Studentów Polskich. Początkowo na współdziałaniu obu organizacji, a właściwie Zarządu Uczelnianego ZMP i Komitetu Uczelnianego ZSP, ciążyły tendencje ZU ZMP ograniczania prerogatyw ZSP. Stąd dochodziło nawet do pewnych kontrowersji, które nie wpływały dodatnio na kierunki działalności wychowawczej wśród studentów. Zdarzały się wypadki, że „aktywiści dbali więcej o swój autorytet, a nie robotę organizacyjną” — jak to stwierdzono na jednym z zebrań sprawozdawczych POP w r. 1952. W wyniku wielu dyskusji i skierowania do pracy w obu kierownictwach doświadczonego studenckiego aktywu partyjnego zniknęły spory kompetencyjne, a zaczęła się ożywiona działalność całych organizacji.

W latach 1954—1956 Podstawowa Organizacja Partyjna podjęła działalność, mającą na celu realizację uchwał II Zjazdu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (10—17 marca 1954 r.) i III Plenum KC PZPR, które postulowały dalsze umacnianie jedności ideologicznej członków partii. Wymagało to rozwinięcia szeroko pojętej pracy propagandowej w zakresie wyjaśniania ideowych podstaw politycznej i ekonomicznej działalności partii, jej tendencji. Jednym z podstawowych warunków realizacji tego zadania było zorganizowanie szkolenia partyjnego trochę inaczej pojętego, aniżeli w latach ubiegłych¹, gdy słuchaczy zapoznawano li tylko z historią polskiego ruchu robotniczego, traktowaną często jako ilustrację leninowskiej oceny jego tendencji (sprawa socjaldemokratyzmu i tzw. odchylenia nacjonalistycznego w partii). Podejmowano nieśmiało początkowo dyskusje na temat współczesnych zmian i tendencji rozwojowych polskiego ruchu robotniczego, popularyzując podstawowe tezy marksizmu-leninizmu, odnoszące się do okresu przejściowego w budownictwie socjalistycznym (*Powstanie klas, walka klas i jej formy ze szczególnym uwzględnieniem obecnego etapu walki klasowej w Polsce* — C. Banach, *Historyczne znaczenie zjednoczenia ruchu robotniczego w Polsce* — Z. Tabaka).

Poważną troskę kierownictwa organizacji partyjnej w Uczelni budził problem kształtowania i umacniania materialistycznego poglądu na świat. Stąd częste inicjowanie dyskusji o charakterze światopoglądowym, skierowanych przeciwko idealistycznym, religijnym tendencjom, nurtującym głównie środowisko studenckie. Warto w tym miejscu raz jeszcze przypomnieć, że studenci WSP pochodzą w przeważającej mierze ze środowisk wiejskich i małomiasteczkowych, w których atmosfera, tradycyjny sposób myślenia i pojmowania wielu zjawisk społecznych, kulturalnych, a nawet politycznych — niezbyt sprzyjały kształtowaniu sylwetki kandydata na nauczyciela współczesnej, socjalistycznej szkoły. Wiedząc o tym,

¹ Por.: Uchwała KC PZPR z grudnia 1949 r. o zadaniach partii w dziedzinie rozszerzania i podniesienia poziomu szkolenia partyjnego.

organizacja partyjna szczególnie wyczulona była na sprawy światopoglądowe². Znalazło to wyraźne odbicie w pracy szkoleniowo-propagandowej Oddziałowej Organizacji Partyjnej kierunku historii, która podjęła następującą tematykę dyskusji w swoim środowisku: *Co to jest religia* (Pasznicki), *Religie pierwotne* (Jagoniak), *Powstanie chrześcijaństwa* (Budziak), *Spór o Jezusa* (Góra), *Cuda w starożytności, średniowieczu i wiekach nowożytnych* (Lichtensztejn), *Stosunek partii do religii* (Cabaj).

Jednocześnie w uczelnianej organizacji partyjnej zaczęły się kształtować tendencje do wzbogacenia świadomości członków i kandydatów partii o wiedzę teoretyczną i ekonomiczną. W grupach partyjnych, poszczególnych OOP dyskutowano na temat *Roli jednostki i mas ludowych w historii* (M. Skrzypczak-Kozanecka) czy też *Podstawowych teoretycznych pojęć ekonomicznych* (J. Jasiński), studiowano historię KPZR. Coraz częściej Komitet Uczelniany PZPR inspirował dyskusje dotyczące ideowych i etycznych postaw członków i kandydatów partii oraz leninowskich norm życia partyjnego. Tak na przykład w planie działalności POP na miesiąc grudzień 1955 KU zalecał:

„Rozwinać szeroko pracę wewnątrzpartyjną w celu szerszego niż dotąd wyjaśniania członkostwa partii, wzmocnienia pracy wychowawczej wśród członków i kandydatów partii w oparciu o zasady moralności komunistycznej, przestrzegać w codziennej działalności wymogów statutu i leninowskich norm życia partyjnego”.

Realizację zaleceń rozpoczęło zebranie POP z referatem *O obowiązkach członka partii* (J. Jarowiecki), a kontynuowano poprzez rozmowy indywidualne z członkami organizacji, prowadzonymi przez egzekutywy oddziałowych organizacji partyjnych i Komitet Uczelniany. Wyniki tych rozmów prezentowano na zebraniach grup partyjnych, względnie OOP. Widocznie jednak początkowe efekty tej działalności nie były jeszcze należyte, gdyż nowo obrany Komitet (r. akad. 1955/56) w grudniu 1955 r. raz jeszcze wrócił do tej samej problematyki, zalecając, by wszystkie komórki partyjne dążyły do:

„pogłębienia pracy partyjnej dla wzrostu poziomu ideologicznego i politycznego członków i kandydatów PZPR, wyjaśniania znaczenia członkostwa partii, przestrzegania wymogów statutu: leninowskich norm życia partyjnego, a w szczególności wzmocnienia aktywności poszczególnych członków w zakresie indywidualnego oddziaływania i podniesienia świadomej dyscypliny”.

W wyniku tego prowadzono ożywione dyskusje i zebrania szkoleniowe na tematy: *Życie wewnątrzpartyjne a polityka partii*, *Demokracja wewnątrzpartyjna — jedność działania i dyscyplina partyjna*, *Rola krytyki i samokrytyki w życiu wewnątrzpartyjnym*, *Kolegialność naczelną zasadą życia partyjnego*. W grupach partyjnych, a także aktywu organizacji młodzieżowych, toczyły się gwałtowne spory wokół publikowanych artykułów Schaffa i Chałasińskiego, odnoszących się do humanistyki, zaś w nowo uruchomionym klubie dyskusyjnym (1955/56) rozstrząsano problemy takie, jak: *Aktualna sytuacja ideologiczna i najnowsze zdobycze w nauce biologii* czy też *Postawa wobec życia a problem szczęścia*. Dyskusją na ostatni temat kierował zaproszony przez kierownictwo ZMP tow. A. Polewka.

Rok 1955 w działalności Podstawowej Organizacji Partyjnej przebiegał pod znakiem najpierw Wiedeńskiego Apelu Pokoju i III Kongresu Pokoju, a następnie

² Zalecała to zresztą instrukcja Wydziału Agitacji i Propagandy KC PZPR z lutego 1965 r. pt. *Niektóre problemy masowego szkolenia partyjnego oraz rozwoju innych środków propagandy marksizmu-leninizmu w świetle aktualnych zadań partii*.

V Festiwalu Młodzieży i Studentów w Warszawie. Natomiast w roku akad. 1955/56 uwaga organizacji partyjnej skoncentrowała się wokół przygotowań do wymiany legitymacji partyjnej. W lutym 1956 r. wszystkie grupy partyjne OOP, egzekutywy i Komitet Uczelniany postanowiły, aby wykorzystać akcję wymiany legitymacji partyjnych dla pogłębienia pracy wewnątrzpartyjnej i w rezultacie osiągnąć wzrost poziomu ideologicznego członków i kandydatów PZPR.

Na przestrzeni omawianego okresu, wzorem lat ubiegłych, odnotować należy wzmógłony napływ nowych kandydatów do szeregów partii. Niewątpliwie było to zjawiskiem pozytywnym, wynikającym w dużym stopniu z działalności ideowo-wychowawczej, prowadzonej przez POP PZPR oraz przez Koła Związku Młodzieży Polskiej. Dla przykładu wspomnę, że w latach 1954—1956 uczelniana organizacja partyjna poważnie zwiększyła swoje szeregi: w lutym 1954 r. POP liczyła 105 członków i kandydatów PZPR, zaś w lutym 1956 r. liczba ta wzrosła do 214. Jednocześnie jednak część członków i kandydatów opuściła Uczelnię, przeszła po uzyskaniu dyplomów do zawodu nauczycielskiego: było ich 29. Tak więc na przestrzeni tych lat ilościowy przyrost POP zamykał się liczbą 138 członków i kandydatów; wśród nowo przyjętych znajdowali się głównie studenci. Niezwykle pozytywne i wymowne pod względem politycznym zjawisko wzrostu szeregów partyjnych nie może przysłonić pewnych braków w pracy ówczesnego Komitetu Uczelnianego i POP nad kształtowaniem składu uczelnianej organizacji partyjnej pod względem jakości. Wzmógłony napływ kandydatów, następujący głównie dzięki poważnemu wysiłkowi organizacyjnemu, przy równoczesnym niedostatku ideowego oddziaływania na środowisko, wywołał także i ujemne zjawiska w życiu politycznym uczelnianej organizacji partyjnej (obniżenie kryteriów ideowo-politycznych stawianych nowo wstępującym). Wśród nowo przyjętych znajdowało się wiele elementu przypadkowego; żywiołowy nieco wzrost organizacji stał się przyczyną, iż zachwiany został w pewnym stopniu prawidłowy jej rozwój, czego wyniki dały się odczuć w miesiącach po przemianach październikowych.

Ten wzmógłony napływ kandydatów do uczelnianej organizacji partyjnej pociągnął za sobą zmianę jej struktury. W jesieni 1954 r. nastąpił podział na oddziałowe organizacje partyjne; powstały one początkowo przy istniejących trzech wydziałach. Pierwszymi sekretarzami OOP zostali Z. Tabaka (OOP Wydziału Filologiczno-Historycznego), Z. Flak (OOP Wydziału Geograficzno-Biologicznego), J. Purchla (OOP Wydziału Matematyczno-Fizycznego). W tym też roku odbyła się pierwsza konferencja sprawozdawczo-wyborcza Komitetu Uczelnianego, którego pierwszym sekretarzem został wybrany dotychczasowy sekretarz egzekutywy POP, A. Kozanecki, zaś II sekretarzem wybrano W. Danka.

Oddziałowe organizacje partyjne zajmowały się sprawami wychowawczymi na swych kierunkach i wydziałach, problemami studiów, ich uwadze nie uchodziły także sprawy bytowe studentów. Poważnej pomocy udzielały kołom Związku Młodzieży Polskiej, wpływały zasadniczo na kształtowanie atmosfery ideowej i politycznej wśród młodzieży studenckiej, do której docierały poprzez grupy partyjne i pojedynczych członków i kandydatów PZPR. Oddziałowe organizacje partyjne były inicjatorami wielu „narod produkcyjnych”, na których omawiano kwestie sprawności studiów i ich wyniki, oraz organizowały obchody uroczystości państwowych czy też rocznicowych (22 lipca, 1 Maja, Rewolucji Październikowej, Zjednoczenia Partii itp.).

W roku 1956 nastąpiły dalsze zmiany w strukturze organizacyjnej POP, powstały liczne grupy partyjne, zorganizowano nowe oddziałowe organizacje partyjne. I tak powstały: OOP filologii polskiej i rosyjskiej, do której później przyłączono biologię,

OOO historii i matematyki, OOO geografii. W centrum uwagi Komitetu Uczelnianego z całą ostrością stanął problem ulepszenia metod pracy z kandydatami. Sprzyjał temu w dużym stopniu zaczynający się ruch odnowy w całej partii, który w WSP zaczął przejawiać się w początkach r. 1956. Podjęto wtedy próby stworzenia pełniejszych warunków wymiany niczym nie krępowanych poglądów (klub dyskusyjny), swobodnego rozwijania twórczej krytyki, zaczęto domagać się pełniejszej informacji o życiu partyjnym i gospodarczym kraju. Coraz częściej kontaktowano się z innymi uczelnianymi organizacjami partyjnymi. Równocześnie wyraźnie zaczęto przestrzegać kolegalności w pracy egzekutyw i Komitetu Uczelnianego oraz unikać posługiwania się administracyjnymi metodami w działaniu politycznym.

Lata 1956—1958 pozwoliły organizacji partyjnej, jej aktywowi w Wyższej Szkole Pedagogicznej na zgromadzenie niemałych doświadczeń w pracy politycznej nad pozyskiwaniem studentów i pracowników naukowych do realizacji nie zawsze popularnych, trudnych spraw. Jak cała partia, uczelniana POP przez zebrania, dyskusje, rozmowy z ludźmi i pracę propagandową z jednej strony, a wyzbywanie się elementów przypadkowych czy wręcz kompromitujących partię — z drugiej, dążyła do konsolidacji własnych szeregów, do umocnienia swej kierowniczej roli na Uczelni.

Rok 1956, przynosząc znamieny wzrost w działalności całej partii, spowodował także dość istotne zmiany w kierunkach i metodach pracy uczelnianej organizacji partyjnej. W środowisku akademickim nastąpił okres gwałtownych, namiętnych sporów wokół problemów XX Zjazdu KPZR, wokół sprawy kultu jednostki. Na zebraniach OOO i grup partyjnych kontrowersyjnych wystąpień na temat kultu jednostki nie sprowadzono li tylko do osoby Stalina (organizacja zapoznała się z pełnym tekstem wypowiedzi N. S. Chruszczowa na ten temat). Kwestię kultu jednostki rozumiano jako powstanie określonego systemu, który zaciążył na całym ruchu robotniczym, powodując wiele przykrych konsekwencji. Na ożywionych dyskusjach, które często przenosiły się poza obręb zebrań partyjnych, ciążył cień sprawy jugosłowiańskiej, procesów na Węgrzech, gwałtowny zaś zwrot został wywołany wystąpieniami robotników w Poznaniu, a następnie wypadkami na Węgrzech. W środowisku uczelnianym na fali procesu odnowy i demokratyzacji, zadookumentowanych uchwałami VIII Plenum KC PZPR, doszło do ożywienia działalności elementów nie mających nic wspólnego ani z odnową w ruchu robotniczym, ani z klasą robotniczą. Charakter i atmosferę tych pełnych napięcia dni wiernie oddały słowa Władysława Gomułki, wypowiedziane na VIII Plenum KC PZPR (19—21 X 1956 r.):

„XX Zjazd KPZR stał się bodźcem do zwrotu w życiu politycznym kraju. Ożywczy, zdrowy prąd poruszył masy partyjne, klasę robotniczą, całe społeczeństwo. Ludzie zaczęli prostować plecy. Milczące, zniewolone umysły zaczęły otrząsać się z trującego czadu zakłamania, fałszu i dwulicowości. Drętwą mowę, panoszącą się poprzednio na trybunach partyjnych i mównicach publicznych oraz na łamach prasy, zaczęło wypierać twórcze, żywe słowo. Niekiedy zabrzmiał i fałszywy ton. Lecz nie ten ton nadawał kierunek. Szeroką falą rozlała się krytyka przeszłości, krytyka gwałtów, wypaczeń i błędów, które nie ominęły żadnej dziedziny życia. Domagano się zewsząd, przede wszystkim na zebraniach partyjnych i ogólnych w zakładach pracy, wyjaśnienia źródeł, z których wypływało zło, domagano się wyciągnięcia konsekwencji w stosunku do ludzi ponoszących główną odpowiedzialność za wypaczenia w życiu gospodarczym i politycznym. Przede wszystkim ludzie pracy domagali się, aby przedstawiono im całą prawdę, bez osłonek i niedomówień. Czekali

na tę prawdę. Oczekiwali odpowiedzi na dziesiątki pytań, które postawili publicznie na zebraniach" („Nowe Drogi” 1956, nr 10, s. 28).

W samej POP na przełomie tych lat na tle ostrych sporów ideowych i gwałtownych dyskusji politycznych powstał początkowo pewien zamęt i dezorientacja. Poważny wpływ na to miała zarówno ogólna atmosfera krakowskiego środowiska akademickiego, jak również fakt, iż w organizacji znalazło się wielu ludzi młodych, jeszcze nie w pełni doświadczonych i o nie ukształtowanych ostatecznie poglądach. Ich doświadczenia i postawy ugruntowywały się dopiero w klimacie zmian październikowych i popaździernikowych, tzn. w momencie, w którym liczyły się nie pusta gadanina, ale określone stanowisko w głównych kwestiach. W praktyce działania POP, w metodach pracy OOP i grup partyjnych, a także Komitetu Uczelnianego, przyszło wiele zmienić. Tym bardziej było to konieczne, że przed uczelnianą organizacją partyjną stały ważne zadania o charakterze ogólnopolitycznym i społecznym: wybory nowych władz partyjnych w mieście (Komitetu Miejskiego i Komitetu Wojewódzkiego), wybory do rad narodowych, a także wybory do Sejmu PRL. Równocześnie na fali dyskusji popaździernikowych wróciły spory dotyczące koncepcji kształcenia nauczycieli na poziomie akademickim, dyskusje o potrzebie istnienia WSP w Krakowie. Aby POP mogła sprężyć się wypełnić swe zadanie, musiała przede wszystkim stać się zwartą i jednolitą. Stąd główny wysiłek nowo wybranego Komitetu Uczelnianego, którego I Sekretarzem został zast. prof. mgr J. Jasiński, został skierowany na uporządkowanie spraw wewnątrzpartyjnych, na utrzymanie zwartości organizacji. Poza wyraźnym rozgraniczeniem działalności politycznej organizacji partyjnej od administracyjnych poczynań władz Uczelni zmieniono przede wszystkim charakter tzw. szkolenia, które dotąd często było odezwane od całokształtu życia politycznego i gospodarczego kraju. Na procesie tego szkolenia ciążyła miejscami deklaratywność czy też ogólnikowość, która prowadziła do rozdzwiku między teoretycznymi sformułowaniami a zjawiskami codziennego życia. Wszyscy członkowie i kandydaci PZPR otrzymali określone zadania, głównie uczestniczyli w akcji przedwyborczej i w samych wyborach, organizując spotkania z kandydatami na posłów, rozwijając na terenie miasta propagandę na rzecz kandydatów Frontu Jedności Narodu, pracując w obwodowych i dzielnicowych komisjach wyborczych.

Na terenie Uczelni podjęto ożywioną pracę wokół stworzenia nowej młodzieżowej organizacji politycznej studentów. W miejsce rozwiązanej ZMP w październiku 1956 r. powołano najpierw Rewolucyjny Związek Młodzieży Polskiej, którego żywot trwał zaledwie kilka miesięcy. Kolejną próbą było stworzenie Rewolucyjnego Związku Młodzieży (RZM), objął on jednak niewielką część studentów (około 40 osób), zaś na przełomie lat 1957/58 powstał Związek Młodzieży Socjalistycznej, którego twórcami byli członkowie partii kierunku historii, a pierwszym sekretarzem Jerzy Saracyn. Z ramienia KU PZPR ZMS-em opiekował się J. Jarowiecki.

POP również uczestniczyła w wyborach do władz partyjnych, miejskich i wojewódzkich. Jej delegaci: J. Babicz, C. Banach, A. Kozanecki, J. Jarowiecki, J. Jasiński, Z. Tabaka — prezentowali na konferencjach sprawozdawczo-wyborczych poglądy i dezyderaty uczelnianej POP. Andrzej Kozanecki został wybrany do Komitetu Miejskiego, Juliusz Jasiński został członkiem Komisji Nauki KM i KW PZPR, a Jerzy Jarowiecki, jako jedyny student wszedł do władz Miejskiego Komitetu Frontu Narodowego. Ożywiła się bardzo działalność studenckich grup partyjnych, szczególnie na kierunku historii; na przykład w związku z odbywającym się IX Plenum KC PZPR studenci-członkowie partii wystosowali list do KC PZPR (14 V 1957 r.), w którym dawali wyraz swym poglądom.

W marcu (9 III) 1957 r. POP wystąpiła do Sekretariatu KC PZPR w sprawie uczestniczenia delegatów większych środowisk partyjnych w obradach IX Plenum.

Wiele ożywczego prądu w życie wewnątrzpartyjne wniosła przeprowadzona weryfikacja. Była ona rodzajem wzajemnych rozmów na tematy ideologiczne, postaw moralnych i etycznych, poglądów politycznych. W latach 1957/58 uczelniana organizacja partyjna uwolniła się od różnych przypadkowych i chwiejnych elementów, a także tych, którzy swą przynależność do partii traktowali w sposób formalny.

Weryfikacja podniosła w poważnym stopniu autorytet uczelnianej POP, wśród członków i kandydatów wzrosło poczucie odpowiedzialności za działalność polityczną, wzmocniła się dyscyplina partyjna. Dała się zaobserwować wzmocniona praca Komitetu Uczelnianego i egzekutyw POP w kierunku dalszego wzrostu świadomości ideowej i politycznej. Porządek zebrań OOP (sprawy przyjęć, organizacyjne) wzbogacano o informacje na temat polityki w zakresie gospodarczym (*O współczesnej sytuacji gospodarczej kraju* — mgr A. Kozanecki), dyskutowano również nad listem Biura Politycznego, skierowanym do organizacji partyjnych, nad sprawą Jugosławii i jej drogą do socjalizmu (mgr C. Banach). Został również przyjęty zwyczaj omawiania bieżących spraw, związanych z wychowaniem młodzieży.

W r. 1958 POP PZPR w Wyższej Szkole Pedagogicznej skoncentrowała swoją uwagę na przygotowaniu ogólnopolskiej konferencji partyjnej wszystkich WSP celem przedyskutowania dwu podstawowych kwestii, zawartych w programowych referatach, opracowanych w krakowskiej organizacji, a mianowicie: *O właściwe miejsce wyższych szkół pedagogicznych w systemie kształcenia nauczycieli w Polsce* (prof. dr W. Danek) oraz *Rola organizacji partyjnej w pracy naukowej i wychowawczej WSP* (prof. dr W. Szewczuk).

Zamierzenia organizacji partyjnej krakowskiej WSP wynikły z ogólnej sytuacji. Z jednej strony — w społeczeństwie toczyła się gwałtowna dyskusja na temat kształcenia nauczycieli na poziomie akademickim, w której zwolennicy tradycyjnych form przygotowania uniwersyteckiego atakowali powstałe młode uczelnie o profilu zawodowym, kwestionując potrzebę ich istnienia, a z drugiej — przedstawiciele organizacji partyjnej, w wyniku działania ustawy o szkołach wyższych z 5 XI 1958 r., w zasadzie pozbawiono możliwości uczestniczenia w organach samorządowych Uczelni. Podstawowa Organizacja Partyjna wskazywała na społeczną potrzebę istnienia WSP, dowodząc, iż uczelnie tego typu mają możliwość lepszego przygotowania absolwentów dla współczesnej szkoły. Wyraziła też pogląd, iż POP nie można pozbawić wpływów na proces dydaktyczny i wychowawczy szkoły wyższej. Koncepcje KU PZPR po przedyskutowaniu zostały przyjęte przez Komisję Nauki KC PZPR i resort Ministerstwa Oświaty, do samej zaś narady doszło jednak dopiero po III Zjeździe PZPR (temat został nieco zmodyfikowany).

W latach 1957—1958 główny wysiłek aktywu kierowniczego POP zmierzał do ugruntowania właściwej pozycji POP i Komitetu Uczelnianego na terenie Szkoły. Udało się to częściowo osiągnąć. W *Sprawozdaniu z działalności KU PZPR WSP w Krakowie za okres od listopada 1956 do lutego 1958* obok stwierdzenia, że „współpraca KU z władzami Uczelni stanowiła w okresie sprawozdawczym jeden z najbardziej owocnych odcinków pracy Komitetu” i „że zwyczajem obowiązującym od dłuższego czasu stało się uczestnictwo sekretarzy KU w posiedzeniach senatu Uczelni z głosem doradczym”, czytamy: „Problemem nie rozwiązany natomiast dotąd we właściwy sposób była współpraca OOP z władzami poszczególnych wydziałów oraz zapewnienie wpływu organizacji na rady wydziałów. Przyszłe kierow-

nictwo organizacji partyjnej winno poczynić starania, aby delegat OOP był zapraszany na posiedzenia rad wydziałów”.

Ze spraw, którymi zajmowała się organizacja partyjna w tym czasie, wymienić nam przyjdzie problem rekrutacji na studia nauczycielskie oraz sprawy warunków bytowych pomocniczych pracowników naukowych (uposażenia, mieszkania). W latach 1956/57 i 1957/58 zaczęto obserwować poważne zmiany składu socjalnego na niższych latach studiów, na niekorzyść młodzieży robotniczo-chłopskiej. Odbiło się to w poważnym stopniu w nastrojach wśród studentów lat pierwszych.

Rok 1958 przyniósł poważne zmniejszenie się organizacji partyjnej pod względem ilościowym. W listopadzie tegoż roku POP liczyła 59 członków i kandydatów, wśród których znajdowało się zaledwie 20 studentów. Konsekwencją tego stanu rzeczy były zmiany organizacyjne: utrzymano w dalszym ciągu Komitet Uczelniany, ale uległy likwidacji oddziałowe organizacje partyjne i wszystkie grupy. W to miejsce utworzono dwie grupy partyjne: studencką i pracowników naukowych. Ten podział będzie się utrzymywał aż do r. akad. 1961/62.

Kolejny okres działalności Podstawowej Organizacji Partyjnej (1958—1962) rozpoczął się od podjęcia zdecydowanej ofensywy ideologicznej w Uczelni, w środowisku studenckim. Stało się to niewątpliwie możliwe dzięki poważnej stabilizacji ideowo-politycznej, a także organizacyjnej, jaka nastąpiła w partii po III Zjeździe PZPR (z POP krakowskiej Uczelni na Zjazd zaproszony był mgr Jerzy Jarowiecki). Uchwały III Zjazdu wywarły bardzo korzystny wpływ na ożywienie pracy politycznej i wewnątrzpartyjnej w Uczelni, dopomogły w przezwyciężeniu wielu niedomagań w działalności ideowej. Na przykład w organizacji zdezaktualizowało się w pewnym stopniu zainteresowanie głównymi do niedawna problemami wewnątrzpartyjnymi, mianowicie dyskusją o „skrzydłach” i tendencjach w partii (rewizjonizm, dogmatyzm), na Uczelni zaś, w środowisku studenckim przestało się liczyć „krzykactwo politykierskie” części studiującej młodzieży, a coraz częściej wracano do pojęcia postawy społecznej studenta, mierzonej jego wynikami w studiach, jego aktywnością w pracy dla Uczelni i środowiska. Spory natury ideologicznej nie wywoływały już takiego zainteresowania i dlatego, że zbyt wyraźnie zaczęły występować naciski elementów obcych ideologii partii.

Komitet Uczelniany przeprowadził staranną analizę sytuacji wśród młodzieży, starając się rozeznaczyć bliżej w aktualnych jej zainteresowaniach. Głównie zaś na czoło wszystkich spraw wysunął problem rozbudowy Związku Młodzieży Socjalistycznej i Związku Młodzieży Wiejskiej oraz działalność ZSP, uważając, iż organizacje te m. in. winny ponosić współodpowiedzialność za kształtowanie poglądów studiującej młodzieży oraz za charakter studiów, terminowe ich ukończenie, za gospodarkę środkami państwowej pomocy studentom. Szczególną uwagę w działalności partyjnej zwrócono na pracę ze studentami lat pierwszych. KU PZPR inicjował szereg spotkań studentów lat pierwszych z aktywnym ZMS, ZMW i ZSP, na których — obok zagadnień związanych ze studiami — mówiono o angażowaniu się słuchaczy WSP w działalności społecznej i politycznej, o pracy poszczególnych organizacji. Uchwały konferencji sprawozdawczo-wyborczej Komitetu Uczelnianego z końca 1958 r. wytyczały kierunki działania członków i kandydatów PZPR w Wyższej Szkole Pedagogicznej:

„Celem pracy organizacji partyjnej w uczelni tego typu, co WSP, powinno być obok walki o w pełni wykwalifikowanego nauczyciela-specjalistę określonej dziedziny — dążenie do kształtowania pewnych cech nauczyciela-społecznika”.

W ślad za tym stwierdzeniem szły następujące dezyderaty:

„Praca z młodzieżą nie może być traktowana jako akcja, jest to sprawa ciągła i zasadnicza dla organizacji partyjnej. Sprawami wychowania młodzieży POP zainteresuje się w większym stopniu niż dotąd”.

W latach 1958/59—1961/62 Podstawową Organizację Partyjną w Wyższej Szkole Pedagogicznej cechował dynamiczny rozwój zarówno organizacyjny, jak i ideowy oraz polityczny. Poważnie wzrósł jej autorytet nie tylko na Uczelni, ale i w środowisku akademickim Krakowa. Nie sposób odnotować kronikarsko wszystkich poczynań i form działalności POP. Autor, w oparciu o materiały publikowane i archiwnątrzparyjną, działalnością propagandową, z kierunkami pracy z młodzieżą oraz walne, zdecydował się przedstawić tylko niektóre kwestie, związane z pracą wez z problemem stosunków między POP, Komitetem Uczelnianym a władzami Uczelni.

PRACA WEWNĄTRZPARTYJNA

Celem stworzenia warunków, zapewniających większą skuteczność realizacji postulatów wysuniętych przez III Zjazd PZPR oraz uchwał instancji miejskiej i wojewódzkiej, nowo wybrany Komitet Uczelniany (r. akad. 1958/59) uważał za celowe sięgnięcie do szerokiego grona aktywu partyjnego, który współdziałałby z nim w sposób trwały. Znalazło to wyraz w powołaniu zespołów i komisji problemowych (patrz załączone tabele), których działalność trwa nieprzerwanie i w latach następnych. Głównym ich zadaniem była praca o charakterze inspiratorskim, często organizacyjnym. Komisja Młodzieżowa na przykład stała się organem koordynującym wszystkie poczynania organizacji studenckich na Uczelni. Komisje pracowały według odrębnych, zatwierdzonych przez KU PZPR planów, kierowali nimi poszczególni członkowie Komitetu.

W maju 1959 r. Biuro Polityczne KC PZPR podjęło decyzję w sprawie wymiany legitymacji partyjnych. Było to doniosłe wydarzenie w życiu uczelnianej organizacji partyjnej, które — obok uporządkowania ewidencji — przyniosło dalszy wzrost aktywności i dyscypliny partyjnej. Wymiana legitymacji doprowadziła do dalszego rozwinięcia pracy polityczno-wychowawczej wśród członków i kandydatów PZPR. Na zebraniach grup partyjnych, a także całej organizacji, podjęto dyskusję wokół Statutu PZPR, praw i obowiązków członków partii, i ich postawy etycznej i moralnej. Komitet Uczelniany skrupulatnie i wnikliwie rozpatrzył wszystkie zaniebane sprawy kandydatów PZPR, szczególnie zaś zostały ustalone przyczyny pozostawania w organizacji partyjnej kandydatów ze stażem powyżej jednego roku. W stosunku do niektórych podjęto decyzję o skreśleniu ich z ewidencji, część przyjęto w poczet członków PZPR.

W okresie wymiany legitymacji partyjnych stworzono bardziej korzystne warunki dla dalszej rozbudowy szeregów partyjnych. Początkowo bowiem, w okresie poweryfikacyjnym, wzrost organizacji partyjnej był stosunkowo nieznaczny (np. w r. akad. 1958/59 przyjęto w WSP tylko 6 kandydatów), ale już w niedługim czasie do partii poczęli się garnąć studenci o ukształtowanym, laickim światopoglądzie i zdecydowanym obliczu ideowym i politycznym. I tak w r. akad. 1959/60 w poczet kandydatów przyjęto 18, a w poczet członków 7 osób, a w następnym (1960/61) uczelniana organizacja PZPR powiększyła się o 23 kandydatów i 11 członków. R. akad. 1961/62 przyniósł dalszy ilościowy rozwój POP: przyjęto 36 kandydatów oraz 15 członków PZPR. Równocześnie w ciągu tych trzech lat z organizacji odeszła duża grupa absolwentów — członków i kandydatów PZPR — do zawodu nauczycielskiego (36 osób). Ubytek ten został zrekomensowany przybyciem ponad 30 partyjnych słuchaczy, przyjętych na pierwszy rok studiów (szczegółowe dane ilustruje załączona na końcu tabela: Skład POP PZPR).

Zmieniła się również w dość poważnym stopniu sytuacja w rozmieszczeniu sił partyjnych wśród młodzieży studiującej. O ile w r. 1959 studenci partyjni znajdowali się na latach starszych (III i IV rok studiów), głównie na filologii polskiej i historii,

o tyle w r. akad. 1961/62 rozmieszczenie to było bardziej poprawne. Poniższe zestawienie ilustruje przedstawiany problem:

STUDENCKA ORGANIZACJA PARTYJNA WG LAT STUDIÓW

Rok akad.	I rok	II rok	III rok	IV rok	V rok	Razem
1958/59*	—	2	9	8	—	19
1961/62	4	15	16	22	23	80

* W r. akad. 1958/59 studia trwały jeszcze 4 lata.

STUDENCKA ORGANIZACJA PARTYJNA WG KIERUNKÓW STUDIÓW

Rok akad.	Biol.	Fil. pol.	Fil. ros.	Geogr.	Hist.	Matem.	Razem
1958/1959	—	6	2	2	8	1	19
1961/1962	9	14	9	16	25	7	80

W działalności ideologicznej uczelnianej organizacji partyjnej w latach 1958/59—1961/62 jako naczelné zadanie została wysunięta sprawa kształtowania wiedzy marksistowskiej członków i kandydatów PZPR. Komitet Uczelniany zdawał sobie sprawę, że siłę partii i jej zdolność oddziaływania na środowisko studenckie najdobitniej charakteryzuje aktywność na froncie ideologicznym, gdyż ona prowadzi do podniesienia poziomu świadomości politycznej. Realizacja tych zamierzeń przebiegała dwutorowo: po pierwsze — POP rozwinęła szeroko działalność organizatorską, zmierzającą do systematycznego kształtowania poziomu ideologicznego poprzez przestrzeganie leninowskich norm życia wewnątrzpartyjnego, zasad centralizmu demokratycznego, dyscypliny partyjnej w konkretnej działalności (każdy z członków i kandydatów otrzymał określone zadanie, np. praca w grupie ZMS, praca w klubie); po drugie — rozbudowano formy szkolenia partyjnego.

Podstawową formą szkolenia były zebrania POP, które stanowiły właściwą platformę ścierania się poglądów, dyskusji. W r. akad. 1959/60 POP odbyła 8 zebrań (w tym 1 otwarte), w roku następnym odbyło się ich 10 (w tym 2 otwarte), zaś w r. akad. 1961/62 zebrań POP było tylko 5. W tym okresie bowiem nastąpił podział na oddziałowe organizacje partyjne, stąd ciężar pracy, prowadzonej poprzednio przez POP (przyjęcia, omawianie spraw wychowawczych na wydziale itp.), przerzucony został na OOP, które swoje zebrania odbywały przeciętnie raz na miesiąc.

Tematyka zebrań POP ukształtowała się następująco: *Perspektywy rozwoju szkolnictwa po III Zjeździe PZPR* (Minister Oświaty Bieńkowski), *Sytuacja w rolnictwie a aktualna sytuacja gospodarcza Polski* (dr Kolbusz), *Marksizm a współczesne doktryny filozoficzne* (doc. dr Kasprzyk), *Rola drugiej rewolucji przemysłowej w budowie bazy materialnej komunizmu* (doc. dr Boniecki), *Podstawy gospodarcze programu Frontu Jedności Narodu* (zast. prof. mgr Jasiński), *Stosunki polityczne i gospodarcze między krajami socjalistycznymi, a szczególnie między ZSRR a Chińską Republiką Ludową* (sekretarz KW PZPR Pięta), *Główne kierunki i etapy rozwoju WSP w Krakowie na tle ogólnej sytuacji szkolnictwa w Polsce* (prof. dr Danek), *Powstanie i działalność PZPR* (mgr Kozanecki), *Wybrane problemy XXII Zjazdu KPZR* (mgr Banach), *Stosunki między państwem a kościołem w PRL* (mgr Łukaszewicz — kier. Wydz. Prop. KW PZPR). Nadto wysłuchiowano informacji z konferencji partyjnych, omawiano kierunki pracy partyjnej na Uczelni, sprawy kształcenia nauczycieli, działalność organizacji młodzieżowych.

Oddzielnie zorganizowano systematyczne szkolenia dla kandydatów PZPR, w którym uczestniczyli także aktywiści Związku Młodzieży Socjalistycznej, Związku Młodzieży Wiejskiej i Zrzeszenia Studentów Polskich. Obejmowało ono bardzo różnorodną tematykę. Poniżej zestawia się zagadnienia, które zostały przedyskutowane na seminariach szkoleniowych w ciągu kolejnych trzech lat:

Rok akad. 1959/60

Rola partii w systemie dyktatury proletariatu, Marksizm o państwie i prawidłowościach społeczeństwa socjalistycznego, Zagadnienie materializmu dialektycznego, Problemy racjonalnego i irracjonalnego poglądu na świat (seminaria prowadzone były przez J. Jarowieckiego, A. Kozaneckiego, J. Szmyda).

Rok akad. 1960/61

Historyczne warunki powstania PZPR, Podstawy ideologiczne PZPR, Struktura organizacyjna PZPR, Statut PZPR, Zagadnienie alienacji religijnej, Główne problemy marksistowskiej teorii religii, Etyka świecka a katolicka (prelegenci: C. Banaś, J. Jarowiecki, A. Kozanecki, W. Loranc, J. Szmyd).

Rok akad. 1961/62

Marksizm a współczesne kierunki filozoficzne (doc. dr L. Kasprzyk) *Leninowska teoria państwa i rewolucji* (doc. dr M. Waldenberg), *Światopoglądowe konsekwencje cybernetyki* (dr K. Surma), *Ideologiczne problemy XXII Zjazdu KPZR* (mgr C. Banaś), *Problemy własności w katolickiej doktrynie społecznej* (mgr W. Loranc), *Kształtowanie się podstaw programowych PPR* (mgr A. Kozanecki), *Społeczno-gospodarcze i polityczne perspektywy czarnej Afryki* (dr A. Maryański)³.

DZIAŁALNOŚĆ PROPAGANDOWA

Główny wysiłek uczelnianej organizacji partyjnej w pracy propagandowej w latach 1958—1962 skoncentrował się wokół koncepcji kształcenia nauczycieli dostosowanej do potrzeb współczesnego życia. POP zdawała sobie sprawę z tego, że wyższe szkoły pedagogiczne — jako uczelnie kadrowe — mają za zadanie przygotować nie tylko wysoko kwalifikowanych nauczycieli poszczególnych przedmiotów, lecz także wychowawców o określonej postawie społecznej, politycznej i ideowej. Stąd też w działalności POP, jej Komitetu stała się widoczna troska o właściwą atmosferę wychowawczą na Uczelni, o utrwalenie w świadomości młodzieży studiującej ideologii i zasad socjalizmu. Kierunki tej działalności określone zostały słowami Władysława Gomułki na III Zjeździe PZPR:

„Niczego nie będzie w szkole, czego nie wpoimy nauczycielowi w toku przygotowania go do tego odpowiedzialnego zawodu. Dlatego też wszystkie postulaty w dziedzinie wychowania i kształtowania postawy ideowej, zbliżenie do współczesnego życia, muszą przede wszystkim znaleźć realny wyraz w szkołach kształcących nauczycieli”.

Początkowo działalność Komitetu Uczelnianego, aktywu partyjnego zmierzała do stworzenia odpowiedniej atmosfery, która mogłaby towarzyszyć przyjęciu przez wszystkich pracowników naukowych zasady jedności procesu dydaktycznego i wychowawczego. Dyskusje na otwartych zebraniach partyj-

³ Problem szkolenia partyjnego omówiłem szerzej w artykule *O szkoleniu partyjnym w środowisku akademickim nieco inaczej*. „Biuletyn Informacyjny KW PZPR w Krakowie” R. 2, 1964, z 12, s. 32—38.

nych (*Perspektywy rozwoju szkolnictwa po III Zjeździe PZPR* — W. Bieńkowski, *Niektóre problemy organizacyjne, dydaktyczne i wychowawcze Uczelni* — J. Jarowiecki), kolejne wystąpienia przedstawicieli KU PZPR na specjalnych posiedzeniach rad wydziałowych, wystąpienia w Senacie i w ich konsekwencji uchwała Senatu *O założeniach pracy wychowawczej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie* — pozwoliły w zasadzie uporać się z różnymi błędnymi poglądami na temat działalności ideowo-wychowawczej w Uczelni⁴. W uchwale Senatu m. in. czytamy:

„WSP stawia sobie za cel wychowanie światłych nauczycieli, dobrze przygotowanych do swego zawodu, znających i rozumiejących szkołę oraz kochających pracę pedagogiczną. Za główne narzędzie wychowania dobrego nauczyciela WSP uznaje naukę marksizmu-leninizmu zarówno w sensie światopoglądowym, jak i w rozumieniu metodologicznej podstawy wykładanych dyscyplin naukowych [...]. Nauczyciel, którego pragnie wychować WSP, to człowiek zdecydowanie opowiadający się za postępem, rozumiejący prawa rozwoju społecznego, który pragnie wychowywać młodzież do życia w ustroju socjalistycznym”.

POP dużą uwagą darzyła przedmioty filozoficzno-ekonomiczne, przypisując im słusznie szczególną rolę w kształtowaniu ideologicznej postawy studentów. Stąd już w styczniu 1959 r. Komitet Uczelniany zwrócił się do Senatu z wnioskiem o utworzenie katedry ekonomii politycznej, która przejęłaby opiekę nad wszystkimi przedmiotami filozoficzno-ekonomicznymi. Katedra taka została utworzona.

W działalności propagandowej, prowadzonej wspólnie z ZMS, poważne miejsce zajęła szeroko zakrojona akcja odczytowa, uznana jako środek zainteresowania studiującej młodzieży problematyką społeczno-polityczną oraz wzbogacenia jej wiedzy o współczesnym świecie. Akcją odczytową objęto poza organizacją partyjną zarówno młodzież przychodzącą do stworzonego przez ZMS (z inicjatywy KU PZPR) Klubu Uczelnianego „Bakałarz”, jak też poszczególne domy studenckie. Tematyka comiesięcznych odczytów w Klubie była bardzo różnorodna. Poniższe zestawienie pozwala w dostatecznym stopniu zorientować się o ich charakterze:

Rok akad. 1959/60

O sytuacji międzynarodowej (mgr C. Banach), *Etyka religijna a świecka* (mgr W. Loranc), *Neohitlerizm i międzynarodówka neofaszystowska* (dr S. Dobrowolski), *Wspomnienia z II wojny światowej (Monte Cassino)* (dr W. Choma), *Osiągnięcia astronautyki* (doc. dr K. Kordylewski).

Rok akad. 1960/61

Współczesna cywilizacja a chrześcijaństwo (mgr H. Kubiak), *Motywy kryzysu postaw religijnych* (mgr W. Loranc), *Przyczyny przestępczości nieletnich* (sędzia J. Sołowska), *Problemy współczesnej filozofii* (doc. dr L. Kasprzyk), *Naturalizm, ekspresjonizm i konstruktoryzm* (dr L. Eustachiewicz), *Secesja i moda polska w Krakowie* (prof. dr K. Estreicher), *Szkolnictwo i oświata w Etiopii* (doc. dr J. Flis), *Reforma szkolnictwa w świetle VII Plenum KC PZPR* (mgr C. Banach).

Rok akad. 1961/62

Prądy laickie w Polsce i na Zachodzie (red. Z. Siatkowski), *Problemy XXII Zjazdu KPZR* (mgr C. Banach), *Współczesna literatura dramatyczna* (dr L. Eustachiewicz),

⁴ Por. J. Jarowiecki: *Niektóre problemy działalności wychowawczo-ideowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*. W: *Kształcenie nauczycieli w Wyższej Szkole Pedagogicznej, Kraków 1962*, s. 138–152; tenże: *W krakowskiej WSP*, „Życie Partii” 1963, nr 4, s. 29 i 30.

Kraje arabskie (dr A. Maryański), *Organizacja i problemy kształcenia nauczycieli w ZSRR* (doc. dr H. Rządowska), *Sytuacja międzynarodowa — przegląd wydarzeń (Algier, Berlin Zachodni)* (red. J. Pelczarski), *Konspiracyjne antologie poetyckie w latach 1939—1944* (red. T. Bartoszewski), *O przestępczości nieletnich* (doc. dr H. Smarzyński), *Ivo Andrić — laureat nagrody Nobla* (red. T. Lubiejewski), *Wspomnienia z działalności PPR* (mgr H. Hanuszkowa), *Lewicowa prasa konspiracyjna* (mgr J. Jarowiecki).

Frekwencja na odczytach w Klubie kształtowała się w granicach 42—110 osób.

Wspomniano, iż akcji odczytowej w Klubie towarzyszyła podobna w domach studenckich. Odczyty i dyskusje prowadzone w bardziej kameralnych warunkach zaczęły przynosić nieraz lepsze rezultaty, aniżeli na „masówkach” w klubie studenckim. Tematyka ich niewiele różniła się od zagadnień diskutowanych w Klubie. Na przestrzeni tych lat odbyły się m. in. następujące prelekcje (połączone z pytaniami i dyskusją): *Wybrane zagadnienia religioznawstwa* (mgr J. Szmyd), *Spór o etykę współczesną* (mgr W. Loranc), *Etyka świecka a katolicka* (mgr W. Loranc), *Problem szkoły świeckiej* (mgr H. Hanuszkowa), *Wychowanie seksualne młodzieży* (dr J. Beaupré), *Działalność PPR w czasie okupacji* (mgr J. Łukacz), *Informacje o sytuacji międzynarodowej* (mgr B. Pydziński), *Powstanie i działalność PPR w Krakowie* (mgr H. Hanuszkowa).

Poważne rezultaty w pracy propagandowej przyniosły organizowane spotkania z działaczami ruchu robotniczego, literatami, publicystami czy też naukowcami. Miały miejsce takie spotkania z konsulem ZSRR, z młodzieżą radziecką, ze studentami wielu narodowości. Nie zapomniano również o rozwijaniu propagandy wizualnej: gabloty, wystawy fotograficzne, plansze. Niezwykle pożyteczną rolę w działalności propagandowej odegrało uczelniane pismo studenckie „Węzły”, wychodzące w r. akad. 1961/62. Założone z inicjatywy KU PZPR, skupiło wokół siebie dużą grupę aktywistów partyjnego (E. Gretschel — przewodniczący Kolegium Redakcyjnego, M. Drożdż, W. Kawiński, M. Wierzbicki, R. Wasztyl, M. Bębenek, J. Kasprzycki, T. Szarzyński, M. Ważny) oraz działaczy ZSP, ZMS, ZMW (E. Chudziński, E. Lenart, M. Karbowska, A. Piprek, Z. Wolf, I. Wrzesień, J. Zaremba). Pismo stało się trybuną polemik i dyskusji, na jego łamach zamieszczono próby literackie grupy młodych, początkujących pisarzy i poetów. Ogółem ukazało się 5 numerów, z których każdy liczył przeciętnie 25—30 stron formatu A4 (pismo było powielane).

W wyniku działalności propagandowej POP, Komitetu Uczelnianego PZPR żywym echem w środowisku uczelnianym odbijały się wydarzenia w międzynarodowym ruchu robotniczym: narada moskiewska 81 partii robotniczych i komunistycznych w listopadzie 1960 r. oraz XXII Zjazd KPZR w październiku 1961 r. Zwłaszcza przebieg i uchwały XXII Zjazdu, a wśród nich program budowy komunizmu — wywołały żywą dyskusję zarówno w organizacji partyjnej, jak i poza nią. Temat ten stał się przedmiotem dyskusji na otwartym zebraniu organizacji partyjnej, w seminaryjnych grupach szkoleniowych, jak też w zetemesowskim klubie studenckim „Bakałarz”. Z materiałami XXII Zjazdu zapoznawano się także w grupach ZMS.

PRACA Z MŁODZIEŻĄ

W latach 1958—1962 Podstawowej Organizacji Partyjnej, Komitetowi Uczelnianemu PZPR przyszło się uporać z dość istotnymi trudnościami w pracy z młodzieżą studencką. Trudności te wynikały z wielu przyczyn: z błędnej często oceny środowiska akademickiego, będącej wynikiem reperkusji namiętnych sporów i dyskusji popaździernikowych; z niepokoju wśród słuchaczy WSP, wywołanych atmosferą, jaka towarzyszyła dyskusji o kształceniu nauczycieli na poziomie wyższym, a także na temat potrzeby istnienia WSP; z braku ugruntowanej pozycji Związku Młodzieży

Socjalistycznej, co przy niepełnym zaangażowaniu się ZSP w sprawy wychowawcze nie stwarzało zbyt wielkich możliwości infiltracji w środowisku studenckim.

Młodzież studiującą na wyższych uczelniach oceniano z różnych punktów widzenia. W działalności uczelnianej organizacji partyjnej, w nauczaniu i wychowaniu, w dużej mierze uwolniono się od uproszczonych poglądów na studentów, dzielonych przez różnego rodzaju publicystów na tych, którzy zdecydowanie opowiadają się za socjalizmem i na tych, co są przeciw jego koncepcjom ustrojowym, a wreszcie na pozostającą w środku młodzież „bezydeową”. Taki podział mógł z konieczności prowadzić do „mobilizujących” wniosków o potrzebie natychmiastowej naprawy młodzieży studenckiej, reagującej impulsywnie na każde „novum” w filozofii, sztuce, literaturze czy etyce; stwarzał przekonanie, że ma się do czynienia albo z wrogością wobec ustroju, albo z pełną bezydeowością, po części zaś usprawiedliwiał bezznaczność wychowawczą poszczególnych uczelni i ich organizacji partyjnych.

W odróżnieniu od innych krakowskich środowisk uczelnianych w WSP sporadycznych objawów obojętnej postawy wobec spraw politycznych i społecznych nie próbowano uogólniać na całe środowisko, gdyż faktycznie u młodzieży najczęściej występowało zjawisko przekory, nieuznawania autorytetu i rezonerstwa „starszych”. Tendencje do hołdowania różnym teoriom burżuazyjnym, przyjmowanie egzystencjalistycznej postawy wobec życia w krakowskiej WSP prawie nie występowały. Miały natomiast miejsce próby lansowania mieszczańskich norm współżycia, wyrażających się w konsumpcyjnym podejściu do studiów, w dążeniu do jak najłatwiejszego urzędowania się w życiu, w braku rozumienia sensu i konieczności udziału w działalności społecznej. Obok tego istniały też próby krzewienia indyferentyzmu politycznego i ideowego. Skoncentrowana jednak wspólna działalność wychowawcza POP i pracowników Uczelni doprowadziła do tego, że w latach omawianych nastąpił wyraźny wzrost zainteresowań sprawami politycznymi (świadczą o tym na przykład samorzutne wiece protestacyjne studentów przeciwko polityce odwetowej rewizjonistów niemieckich, z powodu zamordowania premiera Lumumby, przeciw zbrojnej interwencji amerykańskiej na Kubie, masowy udział w akcji przedwyborczej i w samych wyborach do sejmu i rad narodowych); że poważnie zostały rozbudzone zainteresowania marksizmem (dowodem tego liczny udział studentów w wykładach filozofii i ekonomii politycznej, uczestnictwo w dyskusjach i odczytach w klubie itp.); że wyraźnie zmienił się stosunek do pracy społecznej. Jednym z dowodów tego jest masowy udział słuchaczy WSP (400—500 osób) w niedzielnych pracach społecznych, wykonywanych w ramach hasła „studenci swojemu miastu”. Wydatnie zmienił się stosunek słuchaczy do studiów i do wiedzy. Wytworzyła się atmosfera rzetelnego uczenia się, nastąpiło ożywienie i rozwój kół naukowych, podniosła się sprawność studiów. Podstawowa Organizacja Partyjna w swojej pracy z młodzieżą „postawiła” głównie na jej organizację: Związek Młodzieży Socjalistycznej, Zrzeszenie Studentów Polskich, Związek Młodzieży Wiejskiej — jako na współtwórcę socjalistycznego stosunku do życia, do spraw społecznych i osobistych, do wykonywanej pracy, do własności społecznej. Podjęto poważny wysiłek w kierunku rozudowy i wzmocnienia grup ZMS. Do pracy w Związku Młodzieży Socjalistycznej skierowano wielu członków i kandydatów PZPR, zaś problematykę i kierunki działania ZMS omawiano na spotkaniach zetemesowsko-partyjnych⁵. Zwrócono też uwagę na pracę pozostałych organizacji. Ich działalność koordynowana była przez stworzoną w 1958 r. przy Komitecie Uczelnianym „Komisję do pracy z młodzieżą” (w skrócie nazywano ją „Komisją młodzieżową”), w skład której między innymi wchodził kierownicy poszczególnych organizacji, działających w środowisku studenckim.

⁵ Por. J. Jarowiecki: *Sprawy młodzieży. Na przykładzie krakowskiej WSP. „Życie Partii!”* 1964, nr 12, s. 37 i 38.

Do pracy z młodzieżą, zamieszkującą domy studenckie, Komitet Uczelniany powołał Zespół partyjny do spraw domów studenckich. Zadaniem zespołu stało się organizowanie, a przede wszystkim inspirowanie pracy ideowo-wychowawczej w domach studenckich, pomoc samorządom studenckim (radom mieszkańców) w ich działalności. Początkowo w skład Zespołu wchodził tylko pracownicy-członkowie PZPR, w r. 1962 zespół poszerzono o grono bezpartyjnych asystentów.

Pracy aktywu partyjnego oddziałowych organizacji partyjnych, egzekutyw i Komitetu Uczelnianego wśród studentów towarzyszy działalność ideowo-wychowawcza opiekunów grup studenckich. W Wyższej Szkole Pedagogicznej instytucja opiekunów grup studenckich istnieje od 10 lat i stanowi integralną część procesu dydaktyczno-wychowawczego. Do r. 1956 w poczynaniach opiekunów grup przeważały czynności o charakterze administracyjno-organizacyjnym (dyscyplina studiów, organizacja pomocy słabszym studentom, współdziałanie z dziekanatem itp.). Natomiast w latach 1957—1962 na opiekunach grup studenckich spoczął głównie ciężar pracy wychowawczej. Opiekunami są wyłącznie pomocniczy pracownicy naukowcy, wśród nich duża ilość członków i kandydatów PZPR. Im POP w poważnym stopniu zawdzięcza rozbudowę szeregów partyjnych. Opiekunowie grup szczególną wagą darzą lata młodsze (I i II rok studiów). Spotykają się ze studentami szczególnie raz w miesiącu (prócz indywidualnych kontaktów) w celu przedyskutowania problemów związanych z tokiem studiów i działalnością społeczną studentów. Organizują też narady dotyczące postępów i sprawności studiów. W stosunku do studentów lat starszych podejmują działalność inspiratorską, unikając zbyt wyraźnych zabiegów o charakterze organizacyjno-dydaktycznym.

Problematyka pracy z młodzieżą była częstym tematem posiedzeń Komitetu Uczelnianego PZPR, zebrań aktywu, a także całej POP. Bezpośrednio działalnością wśród młodzieży zajmował się jeden z sekretarzy KU PZPR.

Wyniki pracy organizacji partyjnej WSP wielokrotnie były oceniane przez nadrzędne instancje partyjne. I tak np. w *Referacie sprawozdawczym KD PZPR Kraków-Zwierzyniec* (1958), pisano: „W uczelniach — jedynie Komitet Uczelniany, cała organizacja partyjna WSP może się wykazać znacznymi osiągnięciami w pracy z młodzieżą” (s. 19), zaś w *Sprawozdaniu Komisji Rewizyjnej KD PZPR* (1958) spotykamy taką uwagę: „Należy również podkreślić, że niektóre organizacje przez cały okres wywiązywały się należycie ze swoich obowiązków. Zasługują tu na wymienienie takie, jak POP przy NIK, Instytucie Onkologii i WSP” (s. 15). W „Biuletynie Informacyjnym KD PZPR Kraków-Zwierzyniec” w numerze 1 (1960) czytamy: „Na uczelniach w ostatnim okresie obserwuje się pewną stagnację i zahamowanie pracy ZMS. Stosunkowo największe tempo pracy utrzymuje Wyższa Szkoła Pedagogiczna, gdzie organizacja ZMS prowadzi klub dyskusyjny” itd. (s. 10). W *Sprawozdaniu Komitetu Wojewódzkiego PZPR na VII Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej* (20 — 21 II 1960 r.) zamieszczono uwagę: „Procentowo stosunek młodzieży zorganizowanej (ZMS, ZMW) do nie zorganizowanej młodzieży kształtuje się najlepiej na WSP i WSE” (s. 48).

PODSTAWOWA ORGANIZACJA PARTYJNA A WŁADZE UCZELNI

Lata 1958—1962 były znamienne dla stosunków między organizacją partyjną, Komitetem Uczelnianym PZPR a władzami Uczelni. Były to lata, w których organizacja partyjna przystąpiła do odbudowania pozycji partii w Uczelni dla zabezpieczenia socjalistycznego charakteru jej działalności dydaktyczno-wychowawczej. Nie należało to do zabiegów najprostszych i jednorazowych.

Sytuacja, jaka została wytworzona poprzez ogólne zdecentralizowanie zarządzania szkołami wyższymi i złożenie najistotniejszych uprawnień w ręce rektorów

i senatu, dziekanów i rad wydziałowych, ograniczała w poważnym stopniu wpływ POP na życie Uczelni. Na przestrzeni charakteryzowanych lat w całym procesie kierowania Uczelnią wyakcentowana została rola i kompetencje samodzielnych pracowników naukowych, podczas gdy w POP liczba ich była stosunkowo niewielka (3 osoby), większość bowiem organizacji stanowili młodzi (pomocniczy) pracownicy naukowci. Tak więc wpływ na organa samorządowe Uczelni poprzez samodzielnych pracowników, członków PZPR, był ograniczony i sprowadzał się tylko do jednego wydziału (Filologiczno-Historycznego). W r. 1958 doszło do wyraźnego zaznaczenia się wpływu POP w senacie Uczelni. W dużym stopniu było to wynikiem postawy Rektora WSP, tow. prof. dr W. Danka, który we wszystkich istotniejszych sprawach zasięgał opinii Komitetu Uczelnianego PZPR. Wpływ ten znacznie się poszerzył, gdy w pracach senatu zaczął uczestniczyć z głosem doradczym każdorazowo zapraszany I sekretarz KU PZPR (ustawa o szkołach wyższych nie przewidywała takiego uczestnictwa), a także gdy delegatami pomocniczych pracowników nauki do senatu zostali członkowie PZPR (dr S. Burkot, dr A. Maryański, dr Z. Tabaka).

W r. 1959 zwyczajem obowiązującym stało się uczestnictwo przedstawicieli POP, a po utworzeniu oddziałowych organizacji partyjnych I Sekretarzy egzekutyw OOP w posiedzeniach rad wydziałowych, co miało dość istotny wpływ na przebieg ich prac oraz na uchwały. Stosunkowo najlepiej pod tym względem przedstawiało się współdziałanie z Radą i dziekanami Wydziału Filologiczno-Historycznego. Z pozostałymi radami łatwiej było współpracować w odniesieniu do spraw młodzieży, a trudniej w odniesieniu do spraw pracowników naukowych.

Autorytet organizacji partyjnej, jej pozycja w Uczelni na przestrzeni ostatnich czterech lat poważnie się umocniła. Na fakt ten złożyło się wiele momentów. Wskazywano na nie podczas kolejnych corocznych konferencji sprawozdawczo-wyborczych KU PZPR. I tak np. w *Sprawozdaniu Komitetu Uczelnianego* z maja 1960 r. stwierdzono:

„W Uczelni wszyscy wiedzą, że organizacja partyjna za pośrednictwem swego Komitetu w dalszym ciągu zajmuje się na serio wszystkimi ważnymi problemami, że stara się nadać właściwy kierunek wielu przedsięwzięciom, usiłując wykluczyć i przeciwstawić się wszelkim metodom polegającym na powierzchowności czy nieuczciwości”.

Wymaga podkreślenia, iż pozycja POP, jej autorytet w dużej mierze kształtował się dzięki autorytetowi i pozycji poszczególnych pracowników naukowych, członków partii, tak samodzielnych, jak i pomocniczych, legitymujących się poważnym dorobkiem naukowym i dużymi postępami w pracach badawczych (np. w r. 1962 członkowie partii ogłosili drukiem 3 monografie, 12 rozpraw i studiów, 19 artykułów, opracowali 2 bibliografie retrospektywne, ogłosili kilkanaście odczytów naukowych). Wspomnieć nie zawadzi, że pierwsze przewody doktorskie zostały otwarte przez asystentów-członków PZPR, a z pierwszych pięciu, którzy uzyskali tytuł doktora — czterech było członkami partii, 13 zaś następnych jest w trakcie ukończenia przewodów.

Jakie problemy stały się przedmiotem współdziałania Komitetu Uczelnianego PZPR i władz Uczelni? Były to zarówno kwestie związane z procesem dydaktyczno-wychowawczym, jak również ze sprawami ustrojowymi WSP, z jej rozbudową, polityką kadrową, rozwojem naukowym młodej kadry. W wielu wypadkach KU PZPR był inicjatorem podejmowanych pcczyn. Przykładowo zestawiono poniżej szereg problemów, które podnoszone były przez przedstawiciela POP PZPR w Senacie w r. akad. 1961/62:

w zakresie procesu dydaktyczno-wychowawczego i pracy ze studentami: rekrutacja na studia w WSP (2 X 61, 8 V 62), analiza pracy

wychowawczej, przeprowadzona przez opiekunów grup studenckich w oparciu o ich sprawozdania (30 I 62, 20 III 62), sprawność studiów (28 III 62), stypendia naukowe dla studentów (17 IV 62), lektoraty dla studentów w klubie i domach studenckich (15 V 62);

w sprawach ustrojowych Szkoły: plan rozwoju WSP (na posiedzeniu KU PZPR, na otwartym zebraniu partyjnym i zebraniu wyborczym władz Uczelni), rewizja regulaminu studiów i opracowanie statutu Uczelni (2 V 61), tworzenie punktu konsultacyjnego w Rzeszowie (13 II 62);

w sprawach rozwoju młodej kadry naukowej: staże zagraniczne dla asystentów, a szczególnie pracowników Katedry Fil. Rosyjskiej i lektorów (28 III, 15 V 62), odciążenie z zajęć administracyjno-organizacyjnych asystentów przez angażowanie asystentów technicznych i laborantów (18 III 62).

Zgodne współdziałanie władz Uczelni z kierownictwem organizacji partyjnej a poprzez nie z KW PZPR pozwoliło Wyższej Szkole Pedagogicznej w trudnych sytuacjach znaleźć zawsze właściwe sposoby uniknięcia kłopotów. Tak było zarówno w momentach decydujących dyskusji o utrzymanie tego typu uczelni w Krakowie, jak również w rozstrzygającej chwili, kiedy chodziło o inwestycje Uczelni, o jej dalszą rozbudowę. W wyniku tego współdziałania udało się zażegnać kilkakrotnie grożący kryzys mieszkaniowy w odniesieniu do studentów. Wyraźnie to zaznaczyło się w r. 1962, gdy zabrakło miejsc w DS dla przeszło 200 słuchaczy. Działalność podjęta przez Komitet Uczelniany PZPR w tym względzie przyniosła pozytywne rezultaty: Uczelnia uzyskała nowe dwa punkty mieszkalne dla swoich słuchaczy, część z nich umieszczono w DS innych szkół wyższych.

Tabela 18

SKŁAD POP PZPR
W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
POD WZGLĘDEM ZAWODOWYM
W LATACH 1950—1962

Rok	Pracownicy naukowi	Administracja	Biblioteka	Studium Wojsk.	Inni	Studenci	Razem
1950	1	1	—	—	—	2	4
1951	2	1	—	—	—	5	8
1952	9	2	—	—	—	42	53
1953	18	2	1	—	—	57	73
1954	41	5	1	—	—	91	138
1955	31	2	—	1	3	157	194
1956	24	3	—	1	—	186	214
1957	27	5	1	1	3	109	147
1958	27	3	3	3	3	20	59
1959	30	4	4	3	4	19	64
1960	31	4	4	3	4	33	89
1961	34	4	3	3	3	64	111
1962	44	4	5	4	7	78	142

Tabela 19

WIEK CZŁONKÓW I KANDYDATÓW PZPR
W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
W LATACH 1950—1956

według stanu z:	do 25 lat	26—40 lat	41—50 lat	ponad 50 lat	Razem
1950 (XII)	1	2	—	1	4
1951 (III)	4	2	1	1	8
1952 (III)	18	9	2	1	30
1952 (XII)	37	10	5	1	53
1953 (IX)	56	10	5	2	73
1954 (XII)	103	25	5	5	138
1955 (XII)	152	33	4	5	194
1956 (XII)	150	54	4	6	214

Tabela 20

STAŻ PARTYJNY CZŁONKÓW I KANDYDATÓW PZPR
W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
W LATACH 1950—1956

według stanu z:	PPR i PPS	P Z P R								Razem
	do 1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	
1950 (XII)	1	3	—	—	—	—	—	—	—	4
1951 (III)	6	2	—	—	—	—	—	—	—	8
1952 (III)	8	4	1	11	6	—	—	—	—	30
1952 (XII)	13	2	2	12	24	—	—	—	—	53
1953 (IX)	10	1	4	9	24	25	—	—	—	73
1954 (XII)	19	1	6	7	27	25	58	—	—	138
1955 (XII)	8	5	3	6	18	31	30	93	—	194
1956 (XII)	12	—	—	56	—	—	26	71	49	214

Tabela 21

STAŻ PARTYJNY CZŁONKÓW I KANDYDATÓW PZPR
W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
W LATACH 1957—1962

według stanu z:	do 1948	1949—1953	1954—1956	1957—1958	1959	1960	1961	1962	Ra- zem
1957 (XII)	12	63	62	10	—	—	—	—	147
1958 (II)	11	28	51	18	2	—	—	—	109
1958 (XII)	12	13	25	9	—	—	—	—	59
1959 (XII)	12	13	25	7	7	—	—	—	64
1960 (XII)	12	13	25	4	7	28	—	—	89
1961 (XII)	10	19	18	3	3	21	37	—	111
1962 (XII)									142

Tabela 22

POCHODZENIE SPOŁECZNE CZŁONKÓW I KANDYDATÓW PZPR
W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
W LATACH 1950—1956

Rok	Robotnicze	Chłopskie	Int. prac.	Inne	Razem
1950 (XII)	3	1	—	—	4
1951 (III)	4	1	3	—	8
1952 (III)	9	13	7	1	30
1952 (XII)	19	24	9	1	53
1953 (IX)	28	32	11	2	73
1954 (XII)	52	63	21	2	138
1955 (XII)	100	73	19	2	194
1956 (XII)	111	81	20	2	214

**WŁADZE PARTYJNE W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
W LATACH 1950—1962**

EGZEKUTYWA POP PZPR

Rok akad. 1950/51 (16 XII 1950—6 IV 1951)

I Sekretarz: Jerzy Górka
II Sekretarz: Ryszard Wysocki

Rok akad. 1951/52 (6 IV 1951—20 XI 1951)

I Sekretarz: Jerzy Górka
II Sekretarz: Karol Czech

Rok akad. 1951/52 (20 XI 1951—16 IV 1952)

I Sekretarz: Kazimierz Wasylik
II Sekretarz: Waclaw Siedliński

Rok akad. 1952/53 (16 IV 1952—7 X 1952)

I Sekretarz: Kazimierz Wasylik
II Sekretarz: Mieczysław Karpiesiuk
Członkowie: Andrzej Kozanecki, Jadwiga Potapska, Zdzisław Słomiński

Rok akad. 1952/53 (7 X 1952—18 IV 1953)

I Sekretarz: Andrzej Kozanecki
II Sekretarz: Franciszek Ferdek
Członkowie: Jadwiga Potapska, Zdzisław Słomiński, Kazimierz Wasylik

Rok akad. 1953/54 (18 IV 1953—2 XI 1954)

I Sekretarz: Andrzej Kozanecki
II Sekretarz: Zdzisław Słomiński
Członkowie: Jadwiga Potapska (do 24 XI 1953), Kazimierz Wasylik (do 24 XI 1953), Helena Wiszowata, Czesław Banach (od 24 XI 1953),
Jerzy Konieczny (od 24 XI 1953)

KOMITET UCZELNIANY PZPR

Rok akad. 1954/55 (2 XI 1954—10 XI 1955)

I Sekretarz: Andrzej Kozanecki
II Sekretarz: Wincenty Danek
Członkowie: Jerzy Jarowiecki, Jerzy Konieczny, Maria Skrzypczak-Kozanecka, Mieczysław Stefanow, Hieronim Szczegółą, Włodzimierz Szewczuk

Rok akad. 1955/56 (10 XI 1955—11 XII 1956)

I Sekretarz: Andrzej Kozanecki
II Sekretarz: Jerzy Jarowiecki
Członkowie: Jerzy Babicz, Stanisław Burkot, Wincenty Danek, Aleksander Doros, Rozalia Dziadzio, Jerzy Konieczny, Maria Kozanecka, Hieronim Szczegółą, Włodzimierz Szewczuk

Okres od 11 XII 1956 do 4 III 1958

I Sekretarz: Juliusz Jasieński

II Sekretarz: Jerzy Myśliński

Członkowie: Józef Babicz, Czesław Banach, Stanisław Biernacki, Józef Budziak, (w 1958), Jerzy Jarowiecki (od października 1957), Stefan Kowalkiewicz, Bronisław Pydziński, Włodzimierz Szewczuk, Krystyna Zaucha

Okres od 4 III 1958 do 18 XI 1958

I Sekretarz: Juliusz Jasieński

II Sekretarz: Jerzy Jarowiecki

Członkowie: Czesław Banach (od 14 X 1958), Jerzy Myśliński, Józef Potrzebowski, Józef Piwowarczyk, Jerzy Saracyn, Maria Schabowska, Włodzimierz Szewczuk, Zbigniew Tabaka, Władysław Turkawski

Rok akad. 1958/59 (18 XI 1958—29 X 1959)

I Sekretarz: Jerzy Jarowiecki

II Sekretarz: Stefan Jędrychowski

Członkowie: Czesław Banach, Juliusz Jasieński, Jerzy Myśliński, Jerzy Saracyn, Maria Schabowska, Antoni Tejchma, Władysław Turkawski

Rok akad. 1959/60 (29 X 1959—31 V 1960)

I Sekretarz: Jerzy Jarowiecki

II Sekretarz: Helena Rzadkowska

Członkowie: Stanisław Burkot, Jerzy Myśliński (do lutego 1960), Zdzisław Ogonowski, Jan Rajman (do stycznia 1960), Antoni Tejchma.
Dokooptowani w lutym 1960: Stanisław Mazur, Jan Szmyd, Zbigniew Tabaka.

Komisja szkoleniowo-propagandowa: Jan Szmyd (przewodniczący), Teresa Baran, Juliusz Jasieński, Andrzej Kozanecki, Stanisław Mazur, Jerzy Saracyn

Komisja do pracy z młodzieżą: Antoni Tejchma (przewodniczący), Bolesław Faron, Jan Krupa, Zdzisław Ogonowski, Agnieszka Winiarska

Komisja do spraw pomocniczych pracowników naukowych: Helena Rzadkowska (przewodnicząca), Stanisław Burkot, Wincenty Danek, Jerzy Jarowiecki

Rok akad. 1960/61 (31 V 1960—23 V 1961)

I Sekretarz: Jerzy Jarowiecki

II Sekretarz: Helena Rzadkowska

Członkowie: Stefan Jędrychowski, Jan Krupa, Stanisław Mazur, Zdzisław Ogonowski, Jan Szmyd, Zbigniew Tabaka, Antoni Tejchma

Komisja szkoleniowo-propagandowa: Jan Szmyd (przewodniczący), Czesław Banach, Józef Białek, Henryk Dębiczak, Edward Feliksik, Juliusz Jasieński, Jan Makurat

Zespół do pracy w TPPR: Mieczysław Cieśla, Zdzisław Ogonowski

Zespół do pracy w TSS: Wacława Albinowska, Józefa Bodnarowska, Mieczysław Ordyczyński, Józef Półciwiatek

Komisja młodzieżowa: Jerzy Jarowiecki (przewodniczący), Anna Blak, Stanisław Mazur (przewodniczący do lutego 1961), Henryk Kocój, Jan Krupa, Zbigniew Mrukowicz, Marian Różycki, Tadeusz Szarzyński

Komisja organizacyjna: Zbigniew Tabaka (przewodniczący), Henryk Bartoś, Maria Chrapieńska, Stefan Lelek, Agnieszka Winiarska, Zenona Zemanek, Józef Żarow

Komisja do spraw kadrowych: Jerzy Jarowiecki (przewodniczący), Stanisław Burkot, Wincenty Danek, Stefan Jędrychowski, Helena Rzadkowska, Leopold Sławęcki

Rok akad. 1961/62 (23 V 1961—13 XI 1962)

I Sekretarz: Jerzy Jarowiecki

II Sekretarz: Helena Rzadkowska

Członkowie: Czesław Banach, Anna Blak, Bolesław Faron, Zdzisław Ogonowski, Leopold Sławęcki, Jan Szmyd, Zbigniew Tabaka, Stanisław Tarnowski

Komisja szkoleniowo-propagandowa: Jan Szmyd (przewodniczący), mgr Czesław Banach, Juliusz Jasiński, Zygmunt Kopacz, Jerzy Zawistowski

Zespół do pracy w DS: Józefa Bodnarowska, Janina Długosz, Antoni Paszkowski, Zygmunt Ruta

Komisja młodzieżowa: Czesław Banach (od lutego 1962 przewodniczący), Anna Blak, Bolesław Faron (do lutego 1962 przewodniczący), Henryk Lach, Henryk Kocój, Stanisław Łużny, Józef Tabor, Stanisław Tarnowski

Komisja organizacyjna: Leopold Sławęcki (przewodniczący), Zbigniew Tabaka, Zenona Zemanek, Józef Żarow

Komisja do spraw kadrowych: Helena Rzadkowska (przewodnicząca), Stanisław Burkot, Wincenty Danek, Jerzy Jarowiecki, Leopold Sławęcki

**SKŁAD EGZEKUTYWYW ODDZIAŁOWYCH ORGANIZACJI PARTYJNYCH
W WYŻSZEJ SZKOLE PEDAGOGICZNEJ W KRAKOWIE
W LATACH 1954—1958 i 1960—1962**

OOP Wydziału Filologiczno-Historycznego

Rok akad. 1954/55

I Sekretarz: Zbigniew Tabaka

II Sekretarz: Stefan Kowalkiewicz

Członkowie: Józef Babicz, Marian Matuszczyk, Maria Świętkowska-Stefanów

Rok akad. 1955/56

I Sekretarz: Zbigniew Tabaka

II Sekretarz: Józef Babicz (do 18 IV 1956), Bogdan Białoszewski (od 18 IV 1956)

Członkowie: Sabina Barszcz, Elżbieta Sulikowska, Zenon Symowicz, Jan Szmyd, Maria Świętkowska-Stefanów

OOP Wydziału Geograficzno-Biologicznego

Rok akad. 1954/55

I Sekretarz: Zenon Flak

II Sekretarz: Teofila Baran-Jarowiecka

Członkowie: Zygmunt Duda, Wiktor Janicki, Józef Niemiec

Rok akad. 1955/56

I Sekretarz: Tadeusz Ziętara
 II Sekretarz: Teofila Baran-Jarowiecka
 Członkowie: Zenon Flak, Wiktor Janicki, Stanisław Truty

Rok akad. 1956/57

I Sekretarz: Bronisław Pydziński
 II Sekretarz: Józef Piwowarczyk
 Członkowie: Józef Dragan, Stanisław Kądziołka, Jan Rajman

OOP Wydziału Matematyczno-Fizycznego

Rok akad. 1954/55

I Sekretarz: Józef Purchla
 II Sekretarz: Włodzimierz Tyboń
 Członek: Stanisław Gryc

Rok akad. 1955/56

I Sekretarz: Marian Różycki
 II Sekretarz: Krystyna Niemiec-Zauchowa
 Członek: Ryszard Kąsek

OOP Filologii polskiej i rosyjskiej

Rok akad. 1956/57

I Sekretarz: Stefan Kowalkiewicz
 II Sekretarz: Maria Schabowska
 Członkowie: Edward Rybak (do II 1957), Józef Białek (od II 1957)

OOP Filologii polskiej, rosyjskiej i biologii

Rok akad. 1957/58

I Sekretarz: Maria Schabowska
 II Sekretarz: Marian Pieńkosz
 Członkowie: Anna Siwek, Janina Szymiczek, Maria Świątkowska-Stefanów

OOP Historii i matematyki

Rok akad. 1956/57 (9 XI 1956—25 I 1957)

I Sekretarz: Juliusz Jasiński
 II Sekretarz: Jerzy Myśliński
 Członkowie: Bogdan Białoszewski, Bolesław Urban, Zdzisław Zacha

Rok akad. 1956/57 (od 25 I 1957)

I Sekretarz: Czesław Banach
 II Sekretarz: Bolesław Urban
 Członkowie: Bogdan Białoszewski, Jerzy Wesołowicz, Zdzisław Zacha

Rok akad. 1957/58

I Sekretarz: Wiktor Potrzebowski
 Członkowie: Edmund Lichtensztejn, Antoni Tejchma

W latach 1958—1960/61 nie istniały oddziałowe organizacje partyjne; ponownie zostały powołane do życia dopiero w październiku 1961 roku.

OOP Wydziału Filologiczno-Historycznego

Rok akad. 1961/62

I Sekretarz: Stanisław Łużny

Członkowie: Mieczysław Cieśla, Henryk Kocój

OOP Wydziału Geograficzno-Biologicznego
i Matematyczno-Fizycznego

Rok akad. 1961/62

I Sekretarz: Józef Łukacz

II Sekretarz: Tadeusz Ziętara

Członek: Marian Gaweł